

Stromend bloed smaakt heel goed

Epos Een heroïsche prestatie, de nieuwe vertaling in tijdloos Nederlands van het 'Nibelungenlied' uit omstreeks 1200.

Doden is geen fraaie handeling, toch zou er een tijd zijn geweest waarin men ernaar streefde zijn vijanden zo hoffelijk mogelijk uit de weg te ruimen. Wie tegen je opgewassen is, verdient respect, en sta je uiteindelijk tegenover elkaar, dan is het zaak de rituelen van het duel wellevend in acht te nemen. Hij die het sterkst of het snelst is, zal winnen, maar de overwinning ontleent haar glans aan de kracht van de verliezer. Het ideaal van ridderlijkheid had zijn laatste opleving in de westers van een halve eeuw geleden.

Zorgvuldig werd er toegewerkt naar een voorspelbare slotsce, waarin de laatst overgebleven protagonisten tergend traag het finale tweegevecht aangingen.

Het is die dynamiek die de motor vormt van het *Nibelungenlied*, een omvangrijk epos in het Middelhoogduits dat omstreeks 1200 werd opgetekend en tot een vrijwel perfecte compositie geschaafd. Centraal in het werk staat de ondergang van de Bourgonden, een Germaanse stam uit de omgeving van Worms. De verhaalsof maakt deel uit van een orale traditie waartoe bijvoorbeeld ook de IJslandse *Edda* behoort.

De kern van de plot is eenvoudig. Siegfried, een mythische held die zelfs de verschrikkelijkste monsters kan verslaan, wordt verliefd op Kriemhilde, de zuster van Gunther, koning van de Bourgonden. Om te laten zien dat hij

haar waard is, helpt hij Gunther de IJslandse helleveeg Brunhilde tot een huwelijk te dwingen. Wanneer de helden getrouwd zijn, leidt rivaliteit tussen beide vrouwen ertoe dat Gunther halfhartig akkoord gaat met een aanslag op Siegfried, die alleen tussen zijn schouderbladen verwond kan worden. De lafe moord wordt uitgevoerd door zijn vertrouweling Hagen. Enkele jaren later trouwt Kriemhilde met Etzel, omdat ze daarin een mogelijkheid ziet zich op Gunther en Hagen te wreken. De Bourgonden worden uitgenodigd voor een feest in het paleis van Etzel, waar ze tot de laatste man worden afgeslacht. Op de laatste pagina sterft ook Kriemhilde.

Het geheim van dit grootse gedicht schuilt in de discrepantie tussen barbaarse wraakzucht en twaalfde-eeuwse hoffelijkheid. De hoofse literatuur idealiseert edele liefde en eerzaam ridderchap, en verbloemt daarmee een werkelijkheid die wreed en smerig is. Kriemhilde draagt het verhaal. Met ijzingwekkende behoedzaamheid regisseert zij de vernietiging van haar bloedverwanten.

Het lied is opgebouwd uit strofen van vier regels, waarvan er steeds twee rijmen. Doordat de woordenschat van het gedicht beperkt is en de orale overlevering gebruikmaakte van vaste formules, bestaat het gevaar dat de moderne lezer zich gaat ergeren aan een vermeende onbeholpenheid. De vertaler is er echter in geslaagd de mengeling van hoofse verfijning en onbehouwen drang tot herhaling op zo'n manier in tijdloos Nederlands om te zetten dat je het boek niet kunt wegleggen.

Een van de gruwelijkste taferelelen vindt plaats wanneer de Bourgonden ingesloten zitten in een gebouw dat op instigatie van Kriemhilde in brand wordt gestoken. De helden zitten als

ratten in de val en krijgen ondraaglijke dorst.

Hagen raadt zijn strijdmakkers aan het bloed van hun gedode vijanden te drinken:

Een krijger liep naar de plek waar een dode lag.

Hij knield bij de wonden en deed de helm af.

Toen begon hij te drinken van het stromende bloed.

Hoewel hij er niet aan gewend was, smaakte het heel goed.

De laconieke slotregel maakt dit tot een huiveringwekkende strofe.

Piët Gerbrandy

Een mengeling van wraakzucht en hoffelijkheid

★★★★★

Nibelungenlied.

Uit het Middelhoogduits vertaald door Jaap van Vredendaal.

Boom; 356 pagina's; € 29,95.

ISBN 978 94 6 105 303 9.